

Handläggare
Maria Premfors
Telefon: 08-50818161170

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2025-03-13

Högtider på vård- och omsorgsboenden

Svar på skrivelse från M

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelse från Moderaterna om högtider på vård- och omsorgsboenden.

Sammanfattning

I en skrivelse till stadsdelsnämnden framför Moderaterna vikten av att för äldre uppmärksamma högtider för att skapa gemenskap, öka livsglädjen och motverka ensamhet. Vidare skrivs att genomförandet av aktiviteter, bjuda in till gemensamma firanden eller att uppmärksamma en högtid kan bidra till att bryta vardagens tristess och motverka ensamhet. I skrivelsen framförs att många högtider förknippas med matglädje och är ett tillfälle att duka fint, servera något extra gott eller att baka. För många äldre som har svårt att äta kan det vara ett sätt att öka intresset för måltiden och bidra till ökad aptit.

Moderaterna vill ha svar på vilka högtider som uppmärksammas, och hur, inom vård- och omsorgsboenden samt i vilken utsträckning de äldre har fått vara med och påverka utformningen av firandet av dessa högtider.

Förvaltningen beskriver i svaret vilka högtider som uppmärksammas under år 2024 samt ger även exempel på aktiviteter som genomförts tillsammans med äldre, individuellt eller gemensamt.

Bakgrund och skrivelsens innehåll

Vid stadsdelsnämndens sammanträde den 18 december 2024 fick förvaltningen i uppdrag att bereda en skrivelse från Moderaterna.

Moderaterna lyfter vikten av att uppmärksamma högtider för äldre för att skapa gemenskap, öka livsglädjen och motverka ensamhet.

Högtider bär ofta på starka minnen och traditioner som ger trygghet och glädje. Vidare framför Moderaterna att anordnandet av aktiviteter, bjuda in till gemensamma firanden eller bara uppmärksamma en högtid på något sätt kan bidra till att bryta vardagens tristess och motverka ensamhet. Att skapa en varm och inkluderande atmosfär, där äldre kan dela sina erfarenheter och knyta nya band, är ovärderligt för deras välmående. Många högtider förknippas även med matglädje och är ett tillfälle att duka fint, servera något extra gott eller att baka. För många äldre som har svårt att äta kan det vara ett sätt att öka intresset för måltiden och bidra till ökad aptit. Att investera tid och omtanke i att uppmärksamma högtider för äldre är ett sätt att visa att de är en värdefull del av vårt samhälle.

Partiet vill ha svar på följande:

1. Vilka högtider har uppmärksammats på respektive vård- och omsorgsboende och på vilket sätt under 2024?
2. I vilken utsträckning har de äldre fått vara med och påverka utformningen av firandet av dessa högtider?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för äldreomsorg.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen håller med om vikten av att uppmärksamma högtider för äldre i syfte att skapa gemenskap, öka livsglädjen och motverka ensamhet som framförs i skrivelsen.

Av 5 kap. 4§ andra stycket i socialtjänstlagen framgår det att socialnämnden ska verka för att äldre personer får möjlighet att ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

I Socialstyrelsens allmänna råd om värdegrunden i socialtjänsten, SOSFS 2012:3 står följande om meningsfullhet: ”Den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet bör beakta följande aspekter i syfte att verka för att äldre personer ska uppfatta sin tillvaro som meningsfull:

- Personalen beaktar den äldre personens behov av socialt innehåll i insatserna.
- Personalen skapar förutsättningar för den äldre personen att uppleva en meningsfull tillvaro, alltifrån möjligheten att utöva någon fysisk aktivitet till att han eller hon kan leva enligt sin kultur, livsåskådning och tro.
- Personalen bidrar till att stärka den äldre personens självkänsla och tilltro till sin egen förmåga.

Meningsfullhet och aktivitet behöver inte vara samma sak. För den enskilde individen har det olika betydelser. Inom nämndens vård- och omsorgsboenden arbetar personalen utifrån ovanstående för att bidra till att möjliggöra de äldres känsla av meningsfullhet och sammanhang. Genom att lyssna på vad den äldre vill tar personalen reda på och stödjer den äldre i de egna valen utifrån vad personen själv uppfattar som meningsfullt.

1. Högtider som uppmärksammats inom nämndens vård- och omsorgsboenden år 2024.

Högtidsmenyer och helgmenyer från matleverantören

Upphandlad matleverantör erbjuder traditionell högtidsmat vid storhelger såsom påsk, midsommar, jul och nyår. Vid helgdagar och högtider såsom pingst, valborg, Kristi himmelfärdsdag, nationaldagen, Alla helgons dag och Nobeldagen erbjuds meny med helgkaraktär. Under sommaren erbjuds en sommarhelgmeny på fredagar och lördagar.

Bland uppmärksammade högtider under 2024 finns:

- Bemärkelsedagar uppmärksammades på olika sätt utifrån individens preferenser.
- Fettisdagen.
- Våffeldagen.
- Valborgsmässafton.
- Under påsken serverades traditionell påskmat, det dekorerades med påskpynt, delades ut påskägg och påskbingo arrangerades.
- På Sveriges nationaldag pyntades det med flaggor, det bakades jordgubbstårter och serverades bakelser. Vid fint dukade bord serverades smörgåstårter samt helgmenyn från matleverantören. Frågesport, sånghäfte och spellista fanns.
- Midsommarafton firades med klädd midsommarstång, sommarkonsert, traditionsenlig dukning, sill- lunch, jordgubbstårter, dans, allsång och glass. Blomsterkransar tillverkades, en aktivitet där äldre deltog.
- Kräftskiva anordnades som avtackning av sommaren och för att välkomna hösten. Kräfter med skal fanns för dekoration och det bjöds på kräftstjärter, västerbottenpaj, skagenröra, bröd och god dryck. Sånghäften hade tagits fram för allsång.
- Kanelbullens dag.
- FN-dagen.
- På Nobeldagen serverades de boende festlig dryck och en trerättersmeny vid fint dukade bord/långbord.
- Adventshelgerna bjöd på julmusik, lussekatter, pepparkakor och glögg. Spelemän underhöll med dragspelsmusik och allsång av klassiska jullåtar.

- Luciamorgonen inleddes stämmingsfullt med TV-programmet Luciamorgon. Under dagen lussade barn och elever från förskola och skola. Lussekatter, pepparkakor och glögg serverades.
- Under julen serverades klassisk julmat och fika vid fint dukade långbord med röda juldukar och särskilt porslin. Utifrån önskemål tittades det gemensamt på exempelvis julkonserter samt Kalle Ankas jul.
- Som avslutning på året firades nyårsafton med festmat vid högtidligt dukade bord.

2. I vilken utsträckning har de äldre fått vara med och påverka utformningen av firandet av dessa högtider?

Ett av stadens gemensamma förhållningssätt är stockholmarnas fokus vilket innebär att anta målgruppernas perspektiv för att få en förståelse för deras uttalade och outtalade behov. Verksamheterna arbetar med olika former för delaktighet och inflytande såsom enskilda samtal, boenderåd och anhörigmöten, samt för att utveckla dessa arbetssätt och processer vilket stärker äldres och anhörigas inkludering, delaktighet och inflytande. Äldre som bor på nämndens vård- och omsorgsboende och deras anhöriga uppmuntras att uttrycka och bereds möjlighet att lämna sina individuella önskemål i samtal med kontaktperson, mat- och måltidsombud, aktivitetssamordnare eller annan tillgänglig personal. De boende tillfrågas aktivt om önskemål gällande exempelvis mat och måltider. De som kan välja maträtter från menyerna erbjuds den möjligheten. Det har då framkommit varierande önskemål såsom ”mer alternativa kryddor, mer frukt, lite mer sås till vissa rätter”. Det har i dialog med de boende visat sig vara betydelsefullt att mat som är förknippad med de olika högtiderna är välkänd och enligt svenska traditioner. I planeringen inför högtidernas firande har de äldre tillfrågats om särskilda önskemål gällande maträtter och typ av underhållning. Genomförda aktiviteter och underhållning utvärderas genom dialog med deltagarna samt antalet som deltog.

Inom verksamheterna finns boenderåd där representanter av äldre inom respektive verksamhet deltar. Antal boende som deltagit på boenderåden varierar mellan sju till tolv per gång. Verksamheterna prövar olika tillvägagångssätt för inbjudan till boenderåd i syfte att öka deltagandet och metoderna utvärderas löpande. Inbjudan kan exempelvis ske skriftligt samt genom muntlig dialog med varje enskild boende. På boenderåden finns möjlighet att lämna synpunkter, önskemål om utformning av aktiviteter, mat och andra punkter som rör trivsel och meningsfull tillvaro. Flertalet av de synpunkter och förslag som framförts på boenderåden har inte varit

av spontan karaktär och de som deltagit har inte alltid haft särskilda punkter de vill ta upp, även om det har förekommit. De synpunkter och önskemål som framkommit är mestadels utifrån den dialog som förts på boenderådet om exempelvis maten, aktiviteterna och delaktighet i att utforma sin vardag. Det har bland annat framkommit önskemål om ett utökat aktivitetsutbud utöver de aktiviteter som är förknippade med mat, måltider och högtider.

I Stockholms stads program för anhörigstöd förklaras att ett anhörigperspektiv innebär att personer som är viktiga för individen, såsom exempelvis familj, synliggörs och, när det är möjligt, erbjuds möjlighet till att vara delaktiga i vården och omsorgen om den närstående. Det innebär också att lyssna på anhöriga, att förstå deras situation och behov samt att ta tillvara på deras kunskaper och erfarenheter vilket verksamheternas anhörigmöten är ett bland flera exempel på.

Exempel på aktiviteter som genomförts tillsammans med äldre, individuellt eller gemensamt

- Önskelunch; utifrån att boende uppgett på boenderådet om att de saknade att äta lax anordnades i verksamheten lunch som bestod av antingen rökt eller ugnsbakad lax.
- Utflykt till Nynäshamn med besök i småbåtshamnen vid havet och ätit glass.
- Servering av räkmackor och cider kvällstid.
- Ost- och vinkväll.
- Grillbuffé; gemensam lunch.
- Äppelplockning, förberett för äpplepaj och haft kvalitetsstund på boendet.
- Bakning.
- Utflykt till Hågelbyparken i Botkyrka. Fikat, tittat på djuren och naturen
- Höstfest med trubadur. Det bjöds på höstgryta och hembakad äppelkaka.
- Återkommande korvgrillning.
- Fredagsmys med exempelvis ost och kex, pizza eller tacos.
- Utflykt till Skärholmen och Farsta för lunch och shopping.
- Utflykt till Högdalen för fika och frisörbesök. Då åktes tunnelbana som en del av aktiviteten.
- Utflykt till Farsta centrum för att se juls skyltningen och julhandla tillsammans med de boende som önskat.
- Utflykt med fika till Gamla stan och NK för att se juls skyltning och marknad.

I dagsläget har det inom vård- och omsorgsboenden inte varit efterfrågan på kulturella aktiviteter utifrån de nationella minoriteternas språk. För närvarande är det i första hand nämndens förebyggande enhet som ombesörjer att anordna aktiviteter för att uppmärksamma högtidsdagar och genom det värna minoritetsspråk och kultur. Förvaltningen är lyhörd för att anordna språkliga och kulturella insatser inom vård- och omsorgsboende när behov och önskemål uppstår.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Fredrik Karlsson
Tillförordnad stadsdelsdirektör
Farsta stadsdelsförvaltning

Jonas Wilhelmsson
Avdelningschef
Farsta stadsdelsförvaltning

Bilaga

Skrivelse angående högtider på vård- och omsorgsboenden
Farsta SDN 18/12-2024 Ärende 21 Olof Peterson m.fl. (M)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Fredrik Karlsson, Tillförordnad stadsdelsdirektör	2025-02-14
Jonas Wilhelmsson, Avdelningschef	2025-02-14